

YRITTÄJYYSKASVATUKSEN **STRATEGIA**

IISALMEN PERUSOPETUKSESSA JA LUKIOKOULUTUKSESSA

2018

IDEOITA ALOITTAMISEEN

Paikallisille yrityksille tehdyt tilausprojektit

Erilaiset tiimiproduktiot (tiimioppiminen)

Myyntiin ja markkinointiin liittyviä haasteita opetuksessa

Ylitetään oppiainerajat

Työhaastattelusimulaatio (suomeksi tai vieraalla kielellä)

Maker-kulttuuri: ongelman asettaminen ja ratkaisu, ideointikilpailu

Huomaa hyvä! -toimintakortit (omien vahvuuksien löytäminen)

Yrityssuunnistuskilpailu

Aamukahvit koululla yrittäjien kanssa

Tuotesuunnittelu- ja innovointihaasteet paikallisilta yrityksiltä

Arviointi perustuu osittain vertaisarviointiin

TAT:n asiantuntijaverkoston hyödyntäminen: esimerkki oppiaineen kytköksestä työelämään

Videoyhteydet ulkomaille (esim. yritykseen)

Toiminta roolipelissä yrittäjänä

Koulujen väliset yrittäjyysaasteet ja -kilpailut

Opinkirjon Yritys hyvä -kilpailu

Johtajuuspäivä

Yrittäjyyden teemapäivät ja -viikot

Portfolio vertaisarvioinnilla

Oppijat osallistuvat toiminnan suunnitteluun ja arviointiin

Pelien tai sovellusten suunnittelu

Mainosvideon tekeminen valitusta tuotteesta

Yritys- ja työelämäkummit eri oppiaineisiin

Opiskelijat/oppilaat tekevät mainoslehden yrityksille

Mainoskampanjoiden tekeminen yrityksille tai kotikunnalle

Yritysmaraton, 10-ottelu

Oman tuotteen kehittäminen, markkinointi ja myynti

Tukioppilaat ja tutorit apuna tukiopetuksessa

Yritys- ja työelämämessut

Oppijat esittelevät yrityksiä muille oppijoille

Yrittäjävanhemmat kertovat koululla kokemuksistaan

Radio-ohjelmien tekeminen

Oppilaiden/opiskelijoiden toteuttama kirpputori

T-paita-malliston suunnittelu ja tuottaminen

Hissipuheen (pitchaamisen) harjoittelua eri oppiaineissa

Lapsille tuotetaan yrittäjyyskerho-toimintaa, mm. Yrityskylän tai NY:n tapaan

SISÄLLYS

1. Mitä yrittäjyyskasvatus on?
2. Miksi yrittäjyyskasvatuksen strategia on laadittu?
3. Mitä strategia tarkoittaa?
4. Kenelle strategia on tarkoitettu?
5. Visiomme
6. Yrittäjyyskasvatuksen tavoitteet lisämessä
7. Yrittäjyyskasvattajan työkalupakki oppitunneille
8. Yrittäjyyskasvatuksen sisältöjä
9. Strategian johdonmukainen vienti käytäntöön
10. Yrittäjyyskasvattajan onnistumisen huoneentaulu
11. Yrittäjyyskasvatus lisämessä
12. Yrittäjyyskasvatuksen ehjä polku
13. Yrittäjämäinen oppilaitos
14. Pohdittavaksi
15. Miten strategia laadittiin?
16. Esimerkki vuosikellosta
17. Yrittäjyyskasvatuksen vuosikello
18. Käsitteitä
19. Hyödyllisiä linkkejä

ALKUSANAT

Iisalmen kaupunki on asettanut visioksi vuoteen 2030 olla Suomen houkuttelevin seutu-kaupunki, joka tarjoaa loistavat asumisen ja yrittämisen olosuhteet. Tämän hetken laskeva väestötrendi halutaan kääntää positiiviseksi ja kasvattaa kaupungistamme vetoimainen keskus. Parhaiten kaupunkiimme juurtuvat ne, jotka ovat saaneet täällä kasvaa lapsuutensa ja nuoruutensa. Heille tuttu ympäristö tarjoaa valmiita verkostoja ja kiinnukohtia, kotoisa ilmapiiri vetää puoleensa. Toimiva yrittäjyyskasvatuksen polku avaa Iisalmissa kasvaville lapsille ja nuorille uusia mahdollisuuksia rakentaa omannäköistä elämää seudullamme.

Tällä hetkellä Iisalmen ja muunkin Suomen yritykset viestivät työvoimapulasta, vaikka tilastojen mukaan työttömiä työnhakijoita on samaan aikaan tuhansia. Usein työllistyminen on kiinni oikeasta osaamisesta, asenteesta ja itsensä kehittämisen halusta. Yrittäjyyskasvatuksen tarkoituksena on vahvistaa kaikkia näitä osa-alueita jo pienestä pitäen. Yrittäjyyden tulee olla tasavertainen vaihtoehto työllistää itsensä. Kaikista ei tarvitse tulla yrittäjiä, mutta on hyvä, jos sekin nähdään tasavertaisena vaihtoehtona työllistymiseen. Yrittäjyyskasvatuksen tavoitteet kuten aloitteellisuuden lisääminen, vastuullisuuteen kasvattaminen, omien vahvuuksien tunnistaminen, luovuus ja hallittu riskinotto kyky ovat kaikki tärkeitä tavoitteita ja ominaisuuksia

niin tulevaisuuden työntekijöille kuin yrittäjillekin.

Yrittäjyys on hyvä mahdollisuus toteuttaa itseään. Se tarjoaa vapautta suhteessa vastuuseen. Aina se ei ole ruusuilla tanssimista, mutta usein kuitenkin kovin palkitsevaa. Yrittäjän ominaisuuksia ovat ahkeruus, omaaloitteisuus, palvelualltius, joustavuus, itseluottamus ja halu kehittyä. Nämä ovat samalla myös hyvän työntekijän ominaisuuksia. Yrittäjyyden arvostus on noussut Suomessa merkittävästi. Yhä useampi nuori kokee yhden uravaihtoehdon olevan yrittäjyys. Tarjotaan siis heille tietoa yrittäjyydestä ja samalla kasvatetaan heistä omilla jaloillaan tukevasti seisovia iisalmelaisia.

Terho Savolainen,

Iisalmen kaupungin elinkeinojohtaja

Jukka Ryhänen,

Puheenjohtaja,

Iisalmen Yrittäjät ry

1. MITÄ YRITTÄJYYSKASVATUS ON?

”Yrittäjyyskasvatuksen tavoitteena on yrittäjyyteen liittyvien myönteisten asenteiden lisääminen, yrittäjyyteen liittyvien tietojen ja taitojen kehittäminen, uuden yrittäjyyden aikaansaaminen, yrittäjien ja yritysten henkilöstön osaamisen kehittäminen sekä yritysten tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan tukeminen. Yrittäjyyskasvatuksessa tärkeää on kokeileminen, toiminnallisuus, tekemällä oppiminen, projektimaiset työtavat, yritysysteistyö sekä yrittäjyyteen liittyvät tehtävät ja kokemukset.

Yrittäjyyskasvatuksen toteutuminen edellyttää yrittäjämäisen toimintakulttuurin johtamista ja kehittämistä, yrittäjämäistä pedagogiikkaa ja opettajuutta sekä näitä tukevien oppimisympäristöjen hyödyntämistä. Yrittäjyyskasvatus on laaja-alaista työtä yrittäjyyden vahvistamiseksi. Koulutusasteiden ja -alojen välinen yhteistyö on yrittäjyyskasvatuksen vahvuus. Yrittäjyyskasvatusta tekevät

ja toimintaa tukevat koulutussektorin lisäksi myös useat työelämätahot ja järjestöt.

Yrittäjyyskasvatus perustuu tutkittuun tietoon ja se noudattaa elinikäisen oppimisen periaatteita sekä verkostomaista toimintatapaa. Yrittäjämäinen toimintakulttuuri luo aitoa innostusta tekemiseen ja rakentaa tavoitteellista toimintaa. Tämä tukee luovaa sekä vuorovaikutuksellista ilmapiiriä.”

Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2017. Yrittäjyyslinjaukset koulutukseen, <http://minedu.fi/yrittajyyslinjaukset>

2. MIKSI YRITTÄJYYSKASVATUKSEN STRATEGIA ON LAADITTU?

Opetussuunnitelmat ja strategiat ohjaavat yrittäjyyskasvatuksen kehittämiseen sekä peruskoulussa että lukiossa. Yrittäjyyskasvatuksen tutkimukset ja selvitykset tuovat esille, että oppilaiden ja opiskelijoiden työelämä- ja yrittäjyystaidot ovat riittämättömiä muuttuvassa maailmassa. Muutos on nopeaa, ja koulutuksen tulee pystyä vastaamaan muutoksesta aiheutuvaan haasteeseen. Future Work Skills 2020 -raportti nostaa esille tulevaisuudessa tarvittavina työelämätaidoina muun muassa kulttuurien tuntemuksen, tunneälyn, kriittisen lukutaidon, virtuaalisten ympäristöjen hallinnan, verkostoitumiskyvyn ja oman talouden hallinnan.

lissalmissa noudatetaan valtakunnallisia ja alueellisia määräyksiä ja suosituksia. Haluamme tukea nuorten monipuolista menestystä sekä opinnoissaan että tulevaisuuden elämässä. Tarvitsemme innovatiivisia osaajia,

jotka ideoillaan ja toimillaan vahvistavat kaupunkimme elinvoimaisuutta.

Yrittäjyyskasvatukseen liittyy yrittäjämäinen toiminta, joka ei näy ainoastaan työelämässä. Yrittäjämäisyyttä tarvitaan myös oppimisessa. Koulu on peruskoululaisen ja lukiolaisen työpaikka. Jokaisella työpaikalla tarvitaan aloitteellisuutta, luovuutta, määrätietoista asennetta, tuloksellisuutta ja ryhmätyötaitoja. Tämän vuoksi lissalmissa vahvistetaan yrittäjyyskasvatusta. Kyse on tavasta toimia. Lissäksi vahvistetaan muita työelämävalmiuksia ja innostusta yrittäjyyteen.

”Tarvitsemme innovatiivisia osaajia, jotka ideoillaan ja toimillaan vahvistavat kaupunkimme elinvoimaisuutta.”

3. MITÄ STRATEGIA TARKOITTAÄ?

STRATEGIA...

- Sisältää näkemyksen tulevaisuuden haasteista - yrittäjyyskasvatuksen avulla ohjaamme nuoria selviytymään muuttuvassa maailmassa.
- On pitkän aikavälin näkemys siitä, miten visio, toiminta ja arvot toteutuvat.
- On tapa toimia: Miten yrittäjyyskasvatuksessa resurssit kohdennetaan oikein?
- Miten torjutaan mahdollisia ongelmia? Miten hyödynnetään uusia mahdollisuuksia?
- Kertoo, kenelle se on, mitä se sisältää ja mitkä ovat tulevaisuuden toimenpiteet.
- Ohjaa konkreettisesti mittaamaan ja arvioimaan yrittäjyyskasvatusta.

4. KENELLE STRATEGIA ON TARKOITETTU?

Tämä strategia on tarkoitettu ensisijaisesti opettajille, rehtoreille, työelämän edustajille ja muille yrittäjyyskasvatuksen kehittäjille. Lisäksi strategiaa levitetään oppilaille, opiskelijoille ja kotiväelle.

5. VISIO

lialmessa taitavat ja osaavat nuoret ponnistavat eteenpäin sinnikkäästi! He hallitsevat kokonaisuuksia pirstaleisuuden sijaan. Ajattelussa korostuvat luovuus, ongelmanratkaisutaidot, itsearviointi ja itsereflektointi. He luottavat itseensä ja ottavat vastuuta. Oppilaat ja opiskelijat tekevät yhteistyötä toista kunnioittaen ja innokkaasti uusia asioita kokeillen. Nuoret ovat aktiivisesti mukana kehittämissä yrittäjyyskasvatusta.

Monipuolinen jatko-opintojen suunnittelu antaa pohjan mielekkään opintopaikan saavuttamiselle. Valmiudet työelämään ja yrit-

täytyteen vahvistuvat laaja-alaisissa oppimisympäristöissä.

Opetusalan osaamisen vahvistaminen, suunnittelu, arviointi, päättäväisyys ja innostunut asenne ovat yrittäjyyskasvatuksen kivijalka lialmessa! Uudet oppimisen kokeilut, ideoinnit ja käytänteet näkyvät koulujemme toimintakulttuurissa. Yrittäjyyskasvatus on meidän kaikkien asia.

6. YRITTÄJYYSKASVATUKSEN TAVOITTEET IISALMESSA

- Innovatiivisuuden kehittäminen
- Hahmotetaan yrittäjyys yhtenä uravaihtoehtona
- Henkilökohtaisten tavoitteiden löytäminen ja niihin tähtääminen
- Iisalmelaisen identiteetin vahvistaminen
- Itsetunnon vahvistaminen
- Hallittu riskinotto kyky
- Iisalmi nähdään mielenkiintoisena vaihtoehtona valmistumisen jälkeiseksi asuin- ja työskentelypaikkakunnaksi
- Taitojen hiominen
- Aloitteellisuuden lisääminen
- Itseohjautuvuuden tukeminen
- Vastuullisuuteen kasvattaminen
- Oman jutun löytäminen
- Omien vahvuuksien tiedostaminen
- Oman tulevaisuusvision muodostaminen
- Yhteisöllisen oppimisen lisääminen
- Onnistumiskokemusten saaminen
- Omaehtoisen työelämäverkoston luominen
- Työelämävalmiuksien kehittäminen
- Yrittäjyyteen perehtyminen, yrittäjyyskokeiluihin heittäytyminen
- Luovuuden ruokkiminen
- Uusien ratkaisujen tuottaminen
- Ennakkoluuloton kokeileminen
- Suunnittelun oppiminen

7. YRITTÄJYYSKASVATAJAN TYÖKALUPAKKI OPPITUNNEILLE

ALAKOULU

Minun polkuni
-oppituntivinkkejä:
[minunpolkuni.verkko-
asema.fi](http://minunpolkuni.verkko-
asema.fi)

NY 6h -leiri
(5.-6.lk)
nuoriyrittajyys.fi

NY Minä+sinä=me
(1.-3.lk)
nuoriyrittajyys.fi

NY Mitä ihmiset
tekevät? (4.-6.lk)
nuoriyrittajyys.fi

Yrittäisit edes!
Yrittäjyyskasvatus-
ideoita alakouluun
www.yvi.fi

YLÄKOULU

Minun polkuni
-oppituntivinkkejä:
[minunpolkuni.verkko-
koasema.fi](http://minunpolkuni.verkko-
koasema.fi)

NY 12h -leiri:
nuoriyrittajyys.fi

NY Oma juttu:
nuoriyrittajyys.fi

NY Oma talous:
nuoriyrittajyys.fi

YES-VERKOSTO
Yrittäjyyskasvatuk-
sen hyvät käytän-
teet:
www.yesverkosto.fi

LUKIO

Minun polkuni
-oppituntivinkkejä:
[minunpolkuni.verkko-
asema.fi](http://minunpolkuni.verkko-
asema.fi)

NY Minicamp:
nuoriyrittajyys.fi

NY 24h -leiri:
nuoriyrittajyys.fi

TAT Yrityselämän
nuoret sukupolvet:
www.tat.fi

The Entrepreneurial
School:
www.tesguide.eu

Skilloon:
www.skilloon.fi

YES-verkosto:
www.yesverkosto.fi

Yrittäjyyskasvatuksen työkirja:
www.yesverkosto.fi

Nuori Yrittäjyys ry:
nuoriyrittajyys.fi

Osaavia opettajia,
yrittäviä nuoria:
yrittajat.fi/osaaviaopettajia
www.kunkoululoppuu.fi

Yvistä energiaa
yrittäjyyskasvatukseen:
www.yvi.fi

Mistä alkaisin? Miten kehittäisin?
Käsikirja yrittäjyys- ja työelämätaitojen harjoit-
telemiseksi peruskoulussaja lukiossa:
<http://lauda.ulapland.fi/>

<https://asiantuntijaverkosto.fi/>

8. YRITTÄJYYSKASVATUKSEN SISÄLTÖJÄ

PEDAGOGIIKAN MONIPUOLISTAMINEN

- Hyödynnetään oppijakeskeisiä opetusmenetelmiä, kuten ongelma-keskeistä opetusta, tiimioppimista, ilmiöpohjaisuutta, teemaopintoja, kokeiluja (mm. maker-kulttuuria).
- Vahvistetaan oppilaan ja opiskelijan yrittäjämäistä ja tavoitteellista toimintaa niin oppitunneilla kuin muussakin elämässä (mm. tabletkoulu.fi sekä SKILLOON, joka on opiskelijan ”yrittäjämäisyyden personal trainer”, www.skilloon.fi)
- Erilaiset materiaalipankit yrittäjyyskasvatuksen opetussisältöihin esimerkiksi: www.minunpolkuni.fi (alakoulu, yläkoulu, lukio)
- Otetaan oppilaat ja opiskelijat mukaan suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin.
- Huolehditaan yrittäjyyskasvatuksen jäntevästä pedagogisesta toteutuksesta, joka sisältää suunnittelun, toteutuksen ja arvioinnin.
- Tulevaisuuden koulu, vinkkejä ja kokemuksia lisälmen lyseolta yrittäjyyspedagogiikan kehittämisestä (nettilinkki: bit.ly/iisapedag)

TYÖELÄMÄ- JA YRITYSYHTEYDET

- Kunta- tai koulukohtainen yhteys paikallisiin yrittäjiin
- Jokaisella koululla oma yhteyshenkilö
- Yritysvierailut, -luennot ja muu yhteistyö

LEIRIT JA MUU KOULUN ULKOPUOLINEN TOIMINTA

- NY 6h (alakoulu) 12h (yläkoulu) ja 24h (lukiot) -leirit
- Koulujen väliset yrittäjyysaasteet ja -kilpailut
- Yrityskylävierailut (alakoulu, yläkoulu)
- Yrityskummitoiminta tai muu yhteistyö koulun ja yritysten välillä, esim. yritysasteet.
- Työelämään tutustuminen (TET)
- Ope-TET

YRITTÄJYYSKURSSIT JA -OPINNOT

- TAT:n Yrityselämän nuoret sukupolvet -kurssit (lukio)
- Koulukohtaiset omat yrittäjyyskurssit (yläkoulu ja lukio)
- Koulukohtaiset projekti- ja teema-
kurssit (alakoulu, yläkoulu ja lukio)
- Yliopisto- ja ammattikorkeakoulujen kurssit (lukio)
- NY-ohjelmat (Minä + sinä = me, Mitä ihmiset tekevät, Pikkuyrittäjät alakoulussa; Oma juttu, Oma talous, vuosi yrittäjänä yläkoulussa; Vuosi yrittäjänä, minicamp lukiossa)

YRITTÄJYYDEN KOKEILEMINEN

- Koulun oma yritys tai muu oppilaiden/opiskelijoiden toteuttama projekti
- Osuuskuntatoiminta
- Vuosi yrittäjänä

9. STRATEGIAN JOHDONMUKAINEN VIENTI KÄYTÄNTÖÖN

Strategian toteuttaminen on muutakin kuin sitä, mitä yksittäisillä oppitunneilla tehdään. Opetus- ja kulttuuriministeriö (2017) on strategiassaan linjannut, miten yrittäjyyskasvatukseen liittyvät toiminnan suunnittelu, johtaminen, osaamisen kehittäminen, työelämä- ja yritys yhteistyö sekä muut verkostot, oppijoiden aktivointi ja arviointi. Olemme lisälmmässä kehittäneet myös uusia keinoja. Tämän strategian lopussa on peruskouluun ja lukioon sopivia nettilinkkejä.

1

SUUNNITTELU

Huom! Sisältää myös arvioinnin suunnittelun

TYÖKALUJA:

YES:n yrittäjyyskasvatuksen vuosikello

SUUNNITTELUN TUEKSI:

Yrittäjyyskasvatuksen mittaristo, Skilloon

2

STRATEGIAN SISÄISTÄMINEN

TOIMINNAN MAHDOLLISTAMINEN

INNOSTAMINEN

JOHTAMINEN

TYÖKALUJA:

Yrittäjämäisen toimintakulttuurin talo, YES talo, Mistä alkaisin? Miten kehittäisin? -käsikirja, käytännössä kiittäminen ja kehityksen tunnistaminen ja huomioiminen

3

OPETUS- HENKILÖSTÖN JA MUUN VERKOSTON OSAAMISEN KEHITTÄMINEN

TYÖKALUJA:

Yrityskylä opekoulutus, YVI Skilloon, Mistä alkaisin? Miten kehittäisin? -käsikirja, Yrityselämän nuoret sukupolvet, Ope-yrittäjä -trefit, OpeTET, YES Mentor-malli, YES tiimi, Critical Friends-koulutus opettajille & rehtoreille kv-vaihtojaksot (esim. Erasmus) räätälöidyt koulutukset (kuten VESO)

TES Guide, ETC Toolkit, Yrittäjyyskasvatuksen mittaristo, Yritysneuvojan palvelut, Opetushenkilöstön vapaaehtoiset omat yritysideoinnit

4

VERKOSTOT JA LAAJENEVAT OPPIMISYMPÄRISTÖT

Työelämä- ja yrittäjyysyhteistyö
Koulujen sisäiset verkostot
Oppiainerajat ylittävä yhteistyö
Kokeilut ja projektit

TYÖKALUJA:

Päivä johtajana -malli, Päivä yrittäjän kanssa -malli, Skilloon, Alueelliset ja paikalliset yrittäjyysjärjestöt, Kauppakamari, Nuorkauppakamari, Rotarit, alueelliset YES-tiimit, TAT, NY Start Up, Finpec-harjoitusyrittäjyys, Osuuskunta, Opiskelijoiden ja oppilaiden vanhempien ja näiden verkostojen hyödyntäminen, Teemaopinnot lukiossa (uusi OPS), Oppiaineissa kummiyritys, Asiantuntijaverkosto,

Tutkielmat ja projektit liittyen yrittäjyyteen oppiaineissa /-aineissa, Eri oppiaineiden kursseja nivotaan yhteen,

Tiimiopettajuus, Nuorten taitojen hyödyntäminen yritys yhteistyössä (kuten kielet, ICT-teknologia, SOME, inventaario, asiakastyytyväisyyskysely), Yhteistyö alueellisten perheyritysten kanssa, TETin kehittämistä yhteistyössä yläkoulun ja lukion kanssa, aamukahvit yrittäjien kanssa, vierailut.

5

OPETUSHENKILÖSTÖN JA MUUN VERKOSTON OSAAMISEN KEHITTÄMINEN

TYÖKALUJA:

Yrityskylä opekoulutus, YVI, Skilloon, Mistä alkaisin? Miten kehittäisin? -käsikirja, Yrityselämän nuoret sukupolvet, Ope-yrittäjä - treffit, OpeTET, YES Mentormalli, YES tiimi, Critical Friends-koulutus opettajille & rehtoreille kv-vaihtojaksot (esim. Erasmus räättälöidyt koulutukset (kuten VESO) TES Guide, ETC Toolkit, Yrittäjyyskasvatuksen mittaristo, Yritysneuvojan palvelut, Opetushenkilöstön vapaaehtoiset omat yritysideoinnit

6

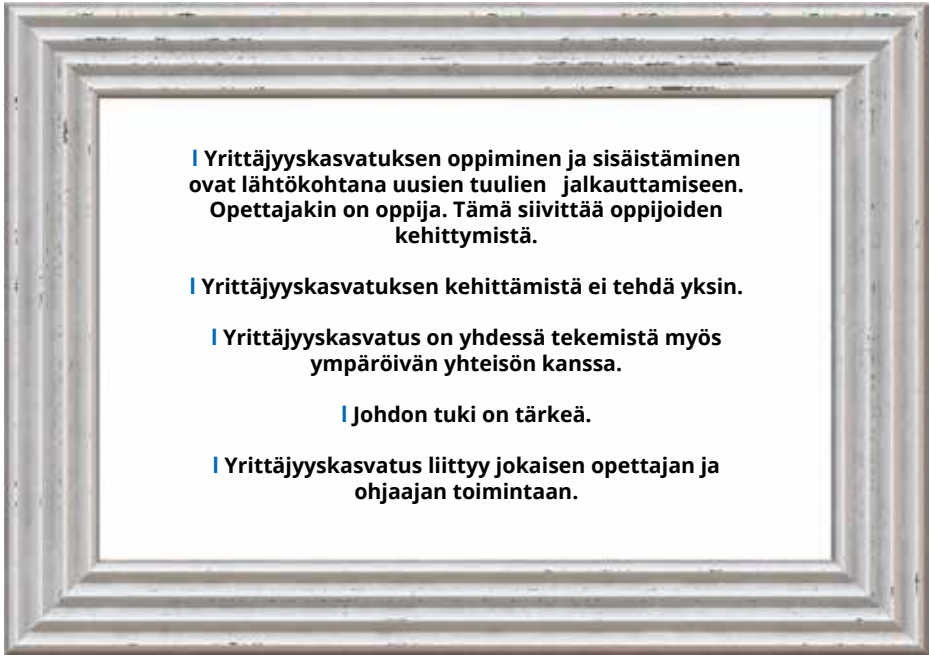
JATKUVA, KEHITTÄVÄ JA VOIMAANNUTTAVA ARVIOINTI

– suuntaa toimenpiteitä tulevaan!

TYÖKALUJA:

Skilloon, Yrittäjyyskasvatuksen mittaristo, WILMA-kyselyt, opetuskeskustelu, muut avoimet kyselyt

10. YRITTÄJYYSKASVATAJAN ONNISTUMISEN HUONEENTAULU

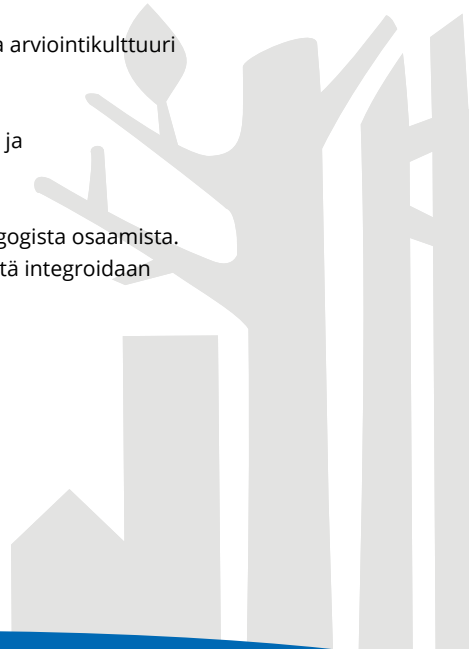

ITSEÄÄN KEHITTÄVÄLLÄ YRITTÄJYYSKASVATAJALLA ON:

- 1** **MOTIVAATIO** itsensä kehittämiseen ja toiminnan muuttamiseen
- 2** **VISIO** siitä, mihin tähtää
- 3** **YMMÄRRYS** siitä, mistä on kyse: Mitä yrittäjyyskasvatus on perusteella tai lukiokoulutuksessa? Mitä yrittäjyyskasvatus voi olla oppiaineessani?
- 4** **KONKREETTINEN TYÖKALUPAKKI** ohjaukseen, opetukseen ja johtamiseen
- 5** **ARVIOINTIKONSEPTI**

11. YRITTÄJYYSKASVATUS IISALMESSA

- Vuosittain kaikki 6. luokkalaiset ja 9.luokkalaiset vierailevat Yrityskylä -yrittäjyyskasvatusympäristössä.
- Alakouluissa tarjotaan vuosittain mahdollisuus osallistua erilaisiin yrittäjyystapahtumiin.
- Yläkoulussa tarjotaan vuosittain yrittäjyyden valinnaisaineryhmä.
- Lukiossa tarjotaan mahdollisuus yrittäjyyskurssien suorittamiseen ja yrityksen perustamiseen.
- Tehdään kouluasteiden raja-aidat ylittävää yhteistyötä.
- Kaikki iisalmelaiset opettajat vastaavat vähintään kolmen vuoden välein yrittäjyyskasvatuksen mittariston kysymyksiin (www.lut.fi/koke/mittaristo).
- Perustetaan Iisalmen kaupungin yrittäjyyskasvatuksen tiimi, jossa parhaita opetuskokemuksia jaetaan muille opettajille ja koulujen rehtoreille. Tiimi kokoontuu vähintään kerran lukuvuodessa. Tiimi huolehtii yrittäjyyskasvatuksen strategian seurannasta ja päivittämisestä.
- Arviointikäytäntöjen monipuolisuus ja kannustava arviointikulttuuri rohkaisevat yrittämään ja oppimaan.
- Kehitetään työelämälähtöisiä oppimisympäristöjä ja opetusmenetelmiä.
- Kehitetään opettajien yrittäjyyskasvatuksen pedagogista osaamista. Tietoutta muuttuvasta työelämästä ja yrittäjyydestä integroidaan laaja-alaisesti eri oppiaineisiin.

12. YRITTÄJYYSKASVATUKSEN EHJÄ POLKU

Lataa yrittäjyyskasvatuksen Ehjä Polku -pohja: [yesverkosto.fi/tyokirja](https://www.yesverkosto.fi/tyokirja) ja täytä siihen oman opetuksesi tavoitteet

0-6 v.

7-8 v.

9-12 v.

Omaehtoinen yrittäjyys

= näin yritteliäs asenne kehittyy

Positiivinen ja utelias asenne elämään

Positiivinen ja utelias asenne elämään

Yritteliäs asenne oppimiseen

Vastuu itsestä ja omasta osaamisesta

Sisäinen yrittäjyys

= näin yrittäjämäinen toimintatapa ja yhteistyötaidot kasvavat

Yhdessä tekemisen ja leikkimisen riemu

Taito huomioida muut ja toimia reiluna kaverina

Ymmärrys tiimitaidoista ja tiimityöstä

Ulkoinen yrittäjyys

= näin yrittäjyysosaaminen kehittyy

Tavoitteellinen leikki

Ryhmätöet

Projektit

Intohimona yrittäjyyskasvatus!

13-15 v.

16-19 v.

20 v. →

Halu ja kyky kehittyä

Kyky rakentaa oma unelmatulevaisuutensa

Intohimo elinikäiseen oppimiseen

Taito toimia ryhmän vastuullisena jäsenenä

Osaaminen kehittää itseä ja ryhmää

Kyky rakentaa ja johtaa tiimejä

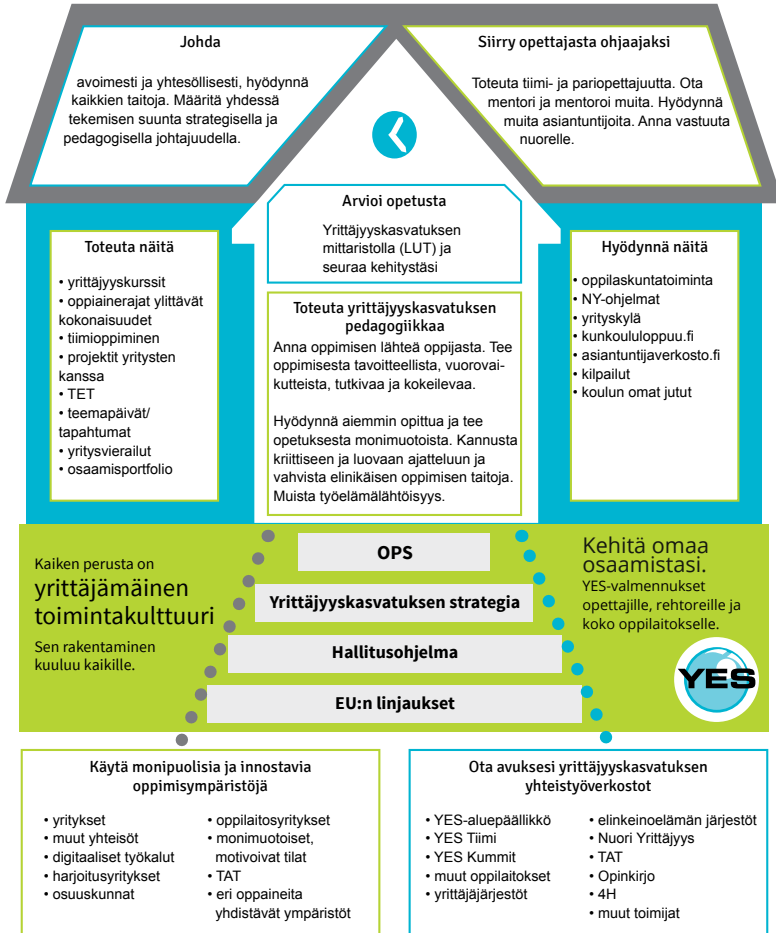
Oppijalähtöiset projektit

Oikea yritystoiminta

Yrityksen johtaminen ja liiketoiminnan kehittäminen

13. YRITTÄJÄMÄINEN OPPILAITOS

Laadi yrittäjämäisen oppilaitoksen rakennuspiirroksat. Jotta voimme uudistaa opetusta, meidän pitää uskaltaa muuttaa tapaa tehdä asioita. Yrittäjämäinen toimintakulttuuri vaatii yhdessä tekemistä, tavoitteiden asettamista, pedagogisia valintoja ja konkreettisia työkaluja. Miten yrittäjyyskasvatus toteutuu näillä osa-alueilla oppilaitoksessasi? Mitä mielestäsi pitäisi kehittää? Lataa täytettävä yrittäjämäinen oppilaitos-pohja: yesverkosto.fi/tyokirja

14. POHDITTAVAKSI

1 Mikä strategiassa puhuttelee sinua?

2 Mitkä 1–3 asiaa voit kehittää tai vahvistaa omassa toiminnassasi?

3 Mitä haluaisit kokeilla yhdessä toisten kanssa?

15. MITEN STRATEGIA LAADITTIIN?

Iisalmen kaupungin perusasteen ja lukiokoulutuksen yrittäjyyskasvatuksen strategia pohjautuu Ylä-Savon alueella vuosina 2015–2018 toimineen Lukiosta eväitä yrittäjyyteen ja työelämään -hankkeen (LYYTI) toteuttamaan Ylä-Savon lukioiden yrittäjyyskasvatuksen strategiaan. Lukioiden strategian sisällöistä on jatkokehitetty tämä myös perusasteelle ulottuva kokonaisuus.

IISALMEN PERUSASTEEN JA LUKION STRATEGIAN KEHITTÄJÄT:

Juha Hieta, Eeva Pekkala ja Tuija Ritola
Iisalmen lyseo

Katja Jääskeläinen
Juhani Ahon koulu

Terho Savolainen
Iisalmen kaupungin elinkeinojohtaja

Alueelliset yrittäjähdistykset
ja yrittäjät

LYYTI-HANKKEEN STRATEGIA-PROSESSIN JOHTAMINEN JA KIRJOITTAMINEN:

Jaana Seikkula-Leino
KT, yrittäjyyskasvatuksen dosentti, tj
Not a Bad Idea Oy / Turun yliopisto

16. ESIMERKKI VUOSIKELLOSTA

Suunnittele yrittäjyyskasvatuksen vuosikello. Saat yrittäjyyskasvatuksen ja koulu-yritysyhteistyön helpommin sisällytettyä osaksi opetusta, kun otat mukaan elinkeinoelämän edustajat ja YES Kummit sekä muut yhteistyökumppanit. Laittakaa vuosikelloon yhdessä ylös tärkeät päivämäärät, tempaukset, vierailut ja yhteistyöprojektit.

Vuosikellon ulkokehälle voitte laittaa yhteiset asiat, joissa on useita toimijoita. Vuosikellon

sisälle voitte laittaa oppilaitoksen omat asiat, joissa ei ole yhteistyökumppaneita.

Voitte käyttää vuosikelloa myös oman oppilaitoksen sisäisenä työkaluna, jolloin sisäkehälle voi laittaa yhden opettajan tai luokan omat asiat ja ulkokehälle yhteiset projektit, joissa on mukana muita luokkia tai luokka-asteita tai koko oppilaitos.

17. YRITTÄJYYSKASVATUKSEN VUOSIKELLO

Lataa täytettävä vuosikellopohja: yesverkosto.fi/tyokirja

INTOHIMONA YRITTÄJYYSKASVATUS!

18. KÄSITTEITÄ

YRITTÄJYYS

Yrittäjyys on mahdollisuuksien havainnointia ja niihin tarttumista sekä kykyä muuttaa ideat sellaiseksi toiminnaksi, joka tuottaa taloudellista, kulttuurista, sosiaalista tai yhteiskunnallista arvoa.

Yrittäjyyteen ja yrittäjämäisyyteen voi oppia. Nämä pitävät sisällään luovuuden, innovaatiokyvyn, riskienhallinnan ja vastuullisuuden, samoin kuin kyvyn suunnitella, asettaa tavoitteita ja johtaa toimintaa tavoitteiden saavuttamiseksi. Yrittäjyysvalmiuksien merkitys korostuu työelämän muutoksessa.

KOKEILUKULTTUURI

Kokeilukulttuuri syntyy halusta, rohkeudesta ja mahdollisuuksista kokeilla uusia toimintatapoja. Kokeilukulttuuri on uuden ajattelun kehittämistä (oppimista) tekemisen, onnistumisen sekä epäonnistumisen kautta. Syntyneitä ideoita kokeillaan käytännössä jo prosessin alkuvaiheessa. Kokeilukulttuurissa kokeilulla on alku sekä loppu ja kokeilussa on usein mukana käyttäjä. Kokeilukulttuuri edellyttää oppimista, siltojen ylittämistä, osallistamista, uudenlaisten verkostojen hyödyntämistä, vuorovaikutusta sekä rakenteiden ja käytäntöjen uudistamista.

YRITTÄJÄMÄINEN TOIMINTAKULTTUURI

Yrittäjämäinen toimintakulttuuri osallistaa toimintaan ja siihen kuuluvat pedagoginen johtajuus, avoimuus, opetushenkilöstön välinen sekä muiden toimijoiden kanssa tehtävä yhteistyö. Yrittäjämäisessä toimintakulttuurissa vallitsee erilaisia menetelmiä, tapoja sekä ympäristöjä hyödyntävä luottamukseen pohjautuva oppimiskulttuuri ja tapa toimia.

YRITTÄJYYSKASVATUS

Yrittäjyyskasvatuksen tavoitteena on yrittäjyyteen liittyvien myönteisten asenteiden lisääminen, yrittäjyyteen liittyvien tietojen ja taitojen kehittäminen, uuden yrittäjyyden aikaansaaminen, yrittäjien ja yritysten henkilöstön osaamisen kehittäminen, sekä yritystysten tutkimus-, kehittämis- ja innovaatio-toiminnan tukeminen.

Yrittäjyyskasvatuksessa tärkeää on kokeileminen, toiminnallisuus, tekemällä oppiminen, projektimaiset työtavat, yritysyeistyö sekä yrittäjyyteen liittyvät tehtävät ja kokemukset.

Yrittäjyyskasvatuksen toteutuminen edellyttää yrittäjämäisen toimintakulttuurin johtamista ja kehittämistä, yrittäjämäistä pedagogiikkaa ja opettajuutta sekä näitä tukevien oppimisympäristöjen hyödyntämistä.

Yrittäjyyskasvatus on laaja-alaista työtä yrittäjyyden vahvistamiseksi. Koulutusasteiden ja -alojen välinen yhteistyö on yrittäjyyskasvatuksen vahvuus. Yrittäjyyskasvatusta tekevät ja toimintaa tukevat koulutussektorin lisäksi myös useat työelämätahot ja järjestöt. Yrittäjyyskasvatus perustuu tutkittuun tietoon ja se noudattaa elinikäisen oppimisen periaatteita sekä verkostomaista toimintatapaa.

Yrittäjämäinen toimintakulttuuri luo aitoa innostusta tekemiseen ja rakentaa tavoitteellista toimintaa. Tämä tukee luovaa sekä vuorovaikutuksellista ilmapiiriä, joka kannustaa uuden kokeilemiseen.

19. HYÖDYLLISIÄ LINKKEJÄ

ALAKOULU

Pikkuryrittäjät:

<http://www.pikkuryrittajat.fi/>

<https://nuoriyrittajyys.fi/>

Pikkuryrittäjät on alakouluille suunnattu opinto-ohjelma, jossa lapset pääsevät kokeilemaan miltä yrittäjyys tuntuu – tekemällä oppien opettajan ohjauksessa. Pikkuryrittäjät tarjoaa lapsille elämyksiä ja onnistumisen kokemuksia ja osoittaa, että mitä tahansa voi saavuttaa kunhan vain yrittää! Lähde: <http://www.pikkuryrittajat.fi/tule-mukaan/lapset>

NY 6h –leiri (alakoulun 5.-6.lk):

<http://nuoriyrittajyys.fi/ohjelmat/6h-leiri/>

NY Minä + sinä = me (1.-3. lk):

<https://nuoriyrittajyys.fi/ohjelmat/mina-sina-me/>

NY Mitä ihmiset tekevät? (4.-6.lk):

<https://nuoriyrittajyys.fi/ohjelmat/mita-ihmiset-tekevat/>

Kerhokeskuksen materiaaleja työhön liittyen. Mitä on työ?:

<http://www.yvi.fi/images/oppimateriaali/into-yrittajyyteen---mita-on-tyo.pdf>

Kerhokeskus: Into yrittäjyyteen.

Kuka on yrittäjä?:

<http://www.yvi.fi/images/oppimateriaali/into-yrittajyyteen---kuka-on-yrittaja.pdf>

Yrittäisit edes! Yrittäjyyskasvatusideoita alakouluun:

http://www.yvi.fi/images/oppimateriaali/Yrittäisit_edes_-_tulostusversio.pdf

Mun maailma:

http://www.yesverkosto.fi/wp-content/uploads/2012/09/Mun_maailma.pdf

#HenriAsenne –videot:

<https://www.youtube.com/user/HenriAsenne>

YLÄKOULU

YES-verkosto. Yrittäjyyskasvatuksen

hyvät käytänteet:

http://www.yvi.fi/images/oppimateriaali/YES_katalogi1_hyvät_kaytanteet_web.pdf

Yläkoulun ysien yrittäjyyskuukausi:

<http://www.yvi.fi/images/oppimateriaali/ylakoulun-ysien-yrittajyyskuukausi.pdf>

Yrittäjät TETiläisten valmentajina:

<http://www.yvi.fi/images/oppimateriaali/yrittajat-tetilaisten-valmentajina.pdf>

Yläkoulun yrittäjyyskurssin kokemukset Valkeakoskelta:

<http://www.yvi.fi/images/oppimateriaali/yrittajat-tetilaisten-valmentajina.pdf>

NY 12h-leiri:

<https://nuoriyrittajyys.fi/ohjelmat/12h-leiri/>

NY Oma juttu:

<https://nuoriyrittajyys.fi/ohjelmat/oma-juttu/>

NY Oma talous:

<https://nuoriyrittajyys.fi/ohjelmat/oma-talous/>

LUKIO:

NY Minicamp, 24 h-leiri:

<http://nuoriyrittajyys.fi/ohjelmat/>, <https://nuoriyrittajyys.fi/ohjelmat/24h-leiri/>, <https://nuoriyrittajyys.fi/ohjelmat/minicamp/>

Yes Kummit: <http://yeskummit.fi/>

Skilloon: <http://www.skilloon.fi>

Yritetään yhdessä osuuskunnassa:

<https://www.youtube.com/watch?v=bTB997sTtQ>

Yrityselämän nuoret sukupolvet:

<https://www.tat.fi/mika-tat/yrityselaman-nuoret-sukupolvet/>

FINPEC harjoitusyrittäjäpalvelut:

<http://www.finpec.fi/kayttajat/harjoitusyrittajapalvelut>

Opintopolku: www.opintopolku.fi

European Commission, EntreComp: The Entrepreneurship Competence Framework:

<http://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/bitstream/JRC101581/1fna27939enn.pdf>

The Entrepreneurial School:

<http://www.tesguide.eu/>

Enhancing the Curriculum, Enterprise and entrepreneurship education toolkit:

<https://www.etctoolkit.org.uk/>

LINKKEJÄ YRITTÄJYYSKASVATUKSESTA

YES-verkoston yrittäjyyskasvatuksen työkirja:

www.yesverkosto.fi/wp-content/uploads/2016/06/YES_Yrittajyyskasvatuksen_tyokirja_16x16_2017_fi_web_aukeamat.pdf

Pohjois-Pohjanmaan yrittäjyyskasvatuksen strategia:

<http://www.minunpolkuni.fi>

Tutkimusraportti yrittäjyyskasvatuksesta koulussa:

http://www.kasvatus-ja-aika.fi/dokumentit/maija_korhonen_katri_komulainen_hannu_raty_0203120036.pdf

Yrittäjyyskasvatuksen mittaristo:

<https://developmentcentre.lut.fi/muut/mittaristo/>

Yrittäjyyslinjaukset koulutukseen:

http://www.digitreenari.fi/wp-content/uploads/2016/01/yrittajyyslinjaukset_koulutukseen.pdf

TAI:

<http://minedu.fi/documents/1410845/4363643/yritt%C3%A4jyyslinjaukset-taulukko.pdf/efb8e31e-4420-45ba-99e9-062b6e388933>

YVistä energiaa yrittäjyyskasvatukseen: <http://www.yvi.fi/oppimateriaalihakua>

Yrittäjyyskasvatus perus- ja toisella asteella – näkökulmia pedagogiikan kehittämiseen:

http://www.yvi.fi/images/oppimateriaali/yrittajyyskasvatus_perus_ja_toisella_asteella_web.pdf

Yrittäjyyskasvatuksen YES -verkosto:

<http://www.yesverkosto.fi/>

Suomen Yrittäjien koulu-yritysyhteistyön sisällöt:

<https://www.yrittajat.fi/varsinais-suomen-yrittajat/a/yrittajan-abc/koulutus-ja-kehittaminen/koulu-yritysyhteisty-316963>

Osaavia opettajia – yrittäviä nuoria-hankkeen materiaalipankki opettajille:

<https://www.yrittajat.fi/varsinais-suomen-yrittajat/a/yrittajan-abc/koulutus-ja-kehittaminen/osaavia-opettajia-yrittavia-nuoria/materiaaleja-opettajille>

Mistä alkaisin? Miten kehittäisin?

: käsikirja yrittäjyys- ja työelämätaitojen harjoittelemiseksi peruskoulussa ja lukiossa:

<http://lauda.ulopland.fi/handle/10024/61856>

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

www.iisalmi.fi

IISALMEN KAUPUNKI
PL 10, 74101 iisalmi
puh. (017) 272 31